

Martha Bibescu • Maruca Cantacuzino • Elvira Popescu • Anna de Noailles

Aristotel spunea despre diferența dintre sexe că natură, iar femeia inferioară, bărbatul este conducător, iar femeia supusă” Vechiul Testament, scrie: „bărbatul este superior prin „Nevestelor, . În fiți supuse bărbaților voștri ca Domnului; căci bărbatul este capul nevestei, după cum și Hristos este Capul Bisericii, El, Mântuitorul trupului”. - Efeseni 5:22-23. Napoleon Bonaparte spunea că natura a intenționat ca femeile să fie proprietatea și sclavele noastre. Nietzsche scria în Dincolo de bine și de rău (1886) - „Bărbatul trebuie crescut pentru a deveni soldat, iar femeia pentru plăcerile soldatului”. John Wayne, spunea, pe fundalul mișcărilor pentru emanciparea femeilor din America secolului trecut, că ”au dreptul să lucreze unde vor, atâta timp cât au cina gata când ajung acasă”.

Și exemplele pot continua, din păcate, la nesfârșit. Încă din zorii civilizațiilor, femeile au fost obscurizate, izolate, pedepsite pentru vini imaginare, desconsiderate, brutalizate și torturate. Figurile feminine impresionante ale istoriei au sombrat curând prin ireversibila brutalitate masculină, uneori mascată în spatele unor ideologii îndeobște toate patriarhale, precum creștinismul sau capitalismul. Un exemplu este povestea Hypatiei, prima femeie astronom, matematician și filosof consemnată de istorie, asasinată în secolul al V-lea după Hristos, din ordinul episcopului Chiril al Alexandriei, care considera studiul filosofiei drept erezie. E foarte greu de spus într-un fel simplu de ce femeile au fost mereu ținute de-a lungul veacurilor într-o lume construită în jurul lor ca o închisoare fără gratii. Blândul nostalgic Milan Kundera spunea că ”misoginul nu disprețuiește femeile.

Misoginul detestă feminitatea”. Am spune mai degrabă că se teme de feminitate dar oricum, este o lecție și aici, pe care va trebui să o învățăm, mai devreme sau mai târziu. România, alfabetizată de la jumătatea secolului al XIX-lea, a trecut foarte repede în discursul epocii moderne. Deja în 1850 exista la Brașov Reuniunea Femeilor Române, care va avea în anii următori organizații similare în peste 60 de localități bănățene și transilvănene, iar figuri impresionante ca Maria Rosetti sau Calypso Botez, agitau deja apele tulburi ale civilizației patriarhale de supraviețuitori ai istoriei, de pe meleagurile noastre mioritice. Cu toate acestea, atavismele au rămas.

Martha Bibescu • Maruca Cantacuzino • Elvira Popescu • Anna de Noailles

Considerate sexul frumos în timpul sărbătorilor de primăvară, ca Sf. Valentin sau Ziua Femeii, și ca fiind sexul slab în restul zilelor anului, femeile beneficiază în plan istoric aici de aceeași grijă ca și copiii, educați majoritar statistic prin coerciție, ceea ce a adus aspre critici din partea multor pedagogi și psihoterapeuți occidentali, critici privitoare la așa-numita black pedagogy.

Putem observa pe această cale două din expresiile predilecte în sânul familiilor românești, indiferent de condiția socială, că "eu te-am făcut, eu te omor", sau odioasa afirmație "bătaia e ruptă din rai". Dintr-o perspectivă psiho-socială, este un model educațional defect, generând indivizi umani tratați, cu un mod de viață dominat de violență și atitudini abuzive, inclusiv față de femeia-mamă, prin imitarea comportamentului patern. Din cauza acestei marginalizări istorice a femeilor, chiar și acum, în România mileniului trei, și în ciuda eforturilor făcute în întreaga lume pentru recunoașterea complementarității reale a femeilor în raport cu bărbații, se cunosc puține despre figurile feminine marcante ale istoriei românești și universale, care ne-au luminat poporul și ne-au adus admirația întregii lumi.

În continuare, vom încerca să survolăm acest peisaj psiho-socio-cultural feminin, în realitate atât de bogat. În timp ce în Evul Mediu românesc, figurile feminine proeminente erau în mod obișnuit Doamne, neveste ale stolurilor de domnitori care au guvernat principatele, și ale căror calități erau cel mult generozitatea și evlavia, odată cu Marea Unire și cu debutul unei integrări timide a României în marile direcții de gândire occidentale, și pe traseul consecințelor revoluției industriale, apar, evadate din gineceul prejudecăților transistorice românești, diverse personaje feminine absolut remarcabile.

Vom începe prin a o aminti pe fabuloasa Martha Bibescu, prințesa cosmopolită, scriitoare, politiciană și memorialistă, care a murit la Paris în 1973, și care era prietenă cu Marcel Proust, Churchill și de Gaulle, și cu întreaga protipendadă a epocii de aur a culturii europene moderne. Era măritată cu prințul George Bibescu, la rândul lui văr primar cu scriitoarea franceză de origine română Anna de Noailles, Ana Elisabeta Brâncoveanu pe numele ei real, care ținea un salon deschis lumii intelectualilor și aristocrației la Paris, faimos în epocă, frecventat de André Gide, Frederic Mistral, Colette, Paul Valéry, Jean Cocteau, François Mauriac, și mulți alți arbitri ai noului spirit european. Se spunea despre Anna că era atât de frumoasă și de inteligentă, încât până și patriarhul culturii române, Nicolae Iorga, a fost impresionat, el făcând ca ea să fi e prima femeie primită ca membră - de onoare - a Academiei Române, în 1925.

Istoria timpurie a perioadei moderne a României este plină de asemenea fi guri, unele extravagante poate pentru noi astăzi, dar în deplin acord cu atmosfera europeană aristocratică și elitistă a epocii. Maruca Cantacuzino, prințesa care și-a turnat acid sulfuric pe față, fi ind suferindă din amor după fi losoful și fulgurantul Nae Ionescu, și pe care marele George Enescu a iubit-o toată viața lor împreună, pe care ea a petrecut-o până în ultima clipă cu un voal de doliu pe chipul ireversibil mutilat, ar putea fi doar ea singură subiectul unui studiu separat.

Sau prima feministă româncă, Calypso Botez, de care am mai amintit, care a studiat fi losofi a, a fondat Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeii Române, și a fost printre puținele femei care au participat la discuțiile pentru elaborarea Constituției României, între anii 1917 și 1925. Despre Aurora Gruescu (1914 - 2005) aflăm că a fost prima femeie inginer silvicultor din lume. Persecutată de regimul comunist și considerată „dușman de clasă”, a inițiat și condus primul plan de împădurire din România, pe o suprafață de 100.000 de hectare, și a fost prima româncă intrată în Cartea Recordurilor. Prima femeie care a primit licența de Drept la Universitatea din Paris, prima româncă devenită avocat, și prima femeie Doctor în Drept din lume, cu o teză numită Condiția juridică a mamei, a fost Sarmiza Bilcescu-Alimănișteanu (1867 - 1935).

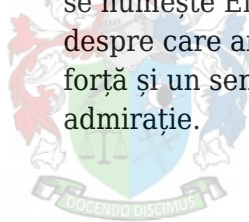
Geoloaga Elisa Leonida Zamfi rescu (1887 - 1973), prima femeie inginer din lume, sora inginerului Dimitrie Leonida, de o hărnicie uluitoare, a semnat peste 85.000 de buletine de analiză, de la cea a apei potabile până la diverse minerale, petrol, gaze, și multe altele. În anul 1944, o tânără studentă la medicină a operat pe creier un copil rănit în bombardamentele din București. Succesul acestei operații greu de imaginat ca fi ind posibilă pe atunci, i-a decis cariera Sofi ei Ionescu (1920 - 2008), și astfel, ea a devenit prima femeie neurochirurg din lume. Iată triumful neabătut al româncelor pe

tărâmurii considerate exclusiv masculine, ca ingineria, medicina, dreptul.

Dacă adaugăm în aceasta galerie de portrete și fi gurile istorice ca cea a Ecaterinei Teodoroiu, moartă pe câmpul de luptă la 23 de ani, sau a Anei Ipătescu, revoluționara cu mormânt necunoscut, vom vedea că pentru realitatea românească, ca și pentru gramatica ei de altfel, mândria este de genul feminin. După evadarea din universul opresiv al limitărilor masculine, românele au ajuns din ce în ce mai departe. Să ne gândim de pildă la brăileanca Hariclea Haricli, care, născută în 1860, avea să ajungă interpreta preferată a lui Puccini, și să fi e considerată pentru lumea operei ceea ce era în epocă Sarah Bernhardt pentru lumea teatrului, sub numele ei stelar de scenă - Hariclea Darclée. Sau Elvira Popescu (1894-1993), căreia francezii îi spuneau „Notre Dame de Théâtre”, care a jucat cu Alain Delon și Claudia Cardinale, și pentru care cel care o lansase pe scenele pariziene, scriitorul Henri Verneuil, s-a sinucis în 1952, lăsând în urma lui trei testamente, toate în favoarea ei. Este greu de evaluat cât ar putea dura o prezentare a acestor românce admirabile sau ce dimensiuni ar putea să aibă.

Puse la index laolaltă cu fi gurile monarhilor și cu orice ar fi însemnat aristocrație, elitism și educație europeană, aceste femei trebuie repuse acum în contextul istoric universal din care și-au câștigat dreptul de a face parte. De la doamna Chiajna la Ana Aslan, trecând prin iconicele personaje istorice care au fost Regina Elisabeta și Regina Maria, și până la Elena Văcărescu, pictorița Cecilia Cuțescu-Stork sau poete ca Magda Isanos sau Veronica Porumbacu, istoria României poate fi privită și ca fi ind o grădină, în care au apărut triumfătoare aceste unice fl ori ale cunoașterii omenești.

Așa că, data viitoare când vom vedea că o stradă se numește Maria Rosetti, sau o sală de spectacol se numește Elvira Popescu, ar trebui să simțim ceva pentru care poate că nu suntem pregătiți, și despre care am fost dresați să credem că ne vulnerabilizează și emasculează, dar care de fapt ne dă forță și un sens al continuității și apartenenței. În primul rând recunoștință. Și tot în primul rând - admirație.

INDEPENDENȚA
ROMÂNIA

*Independența
prin Cultură*
Vadim Alexandru